

Planstrategi 2022-2024

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2023-2034

Vedtatt av kommunestyret ..

Innhold

Planstrategi	3
Overordnede føringer.....	4
Nasjonale og regionale forventninger.....	4
Oversikt over planbehov i valgperioden	6
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel	8
Formålet med planprogrammet.....	8
Medvirkning, arbeidsform og prosess	8
Organisering	9
Tidsplan	9
Lokale utviklingstrekk, muligheter og utfordringer	9
Aktuelle tema i kommuneplanens samfunnsdel 2022-2033	11
Befolkningsfakta og vekst	11
Sikkerhet og beredskap	11
Samferdsel og øvrig infrastruktur	11
Næringsutvikling og verdiskaping	12
Stedsutvikling og botilbud	12
Natur, friluftsliv, klima.....	12
Kultur og fritid for barn, unge, voksne og eldre innbyggere	12
Tjenester i kommunal organisasjon	12
Regional tilhørighet og interkommunalt samarbeid	12
Øykommuneprosjektet	13

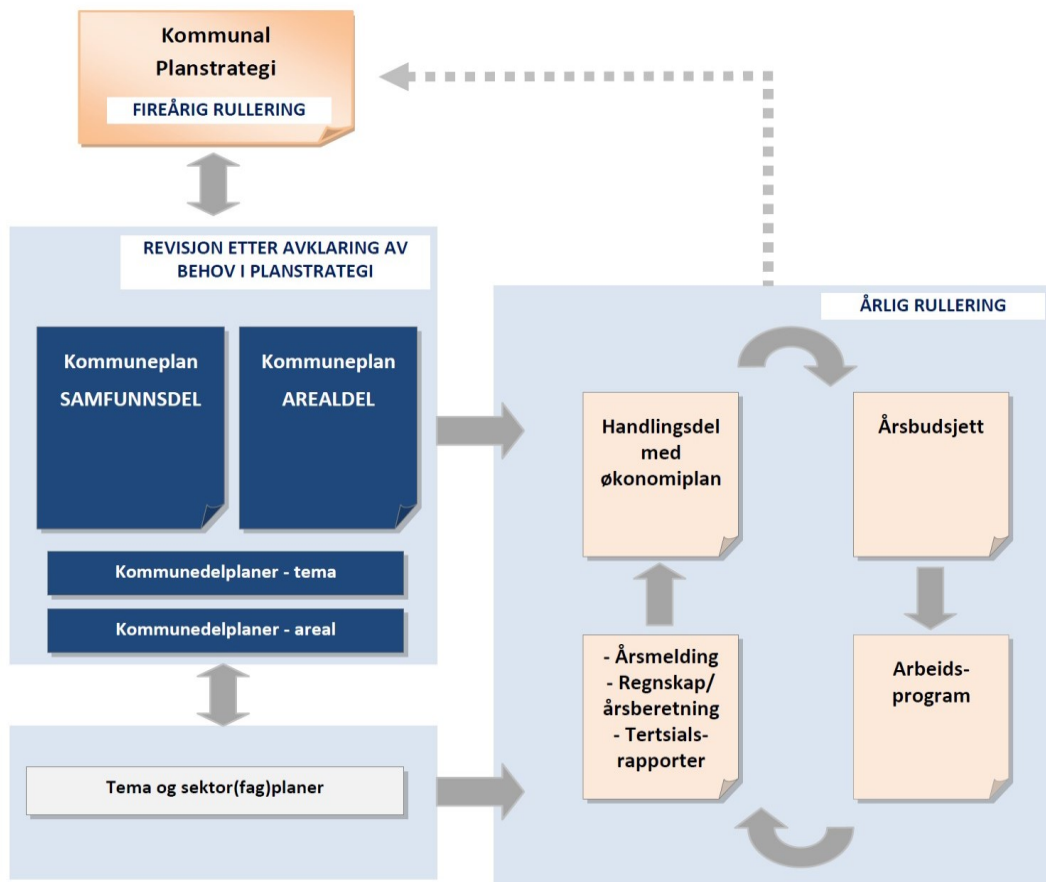
Planstrategi

Plan- og bygningsloven stiller krav om at kommunestyret innen ett år etter konstituering skal vedta en kommunal planstrategi for valgperioden. Planstrategien skal gi oversikt over kommunens planbehov i perioden. I plan- og bygningsloven står følgende om planstrategi i § 10-1:

«Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.»

Plan- og bygningsloven stiller også krav om at alle kommuner skal ha en samlet kommuneplan som omfatter en samfunnsdel med et 12-års perspektiv og en arealdel som på kart viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Værøy kommune vedtok i 2008 kommuneplanens samfunnsdel for 2008-2020, og kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2012. Både kommuneplanens samfunnsdel og arealdel bør revideres da mange forutsetninger er endret siden de gjeldende dokumentene ble utarbeidet. Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel forutsetter at det foreligger et planprogram som er en arbeidsplan for prosessen.

Kommunal planstrategi kan etter plan- og bygningsloven slås sammen med, og være en del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen. En felles prosess sparer tid og viser sammenhenger. Dette dokumentet inneholder både planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.

Figuren over viser sammenhengen mellom langsiktige og kortsiktige planer.

Planstrategien er ikke formelt bindende. Den kan revideres i løpet av planperioden som vanligvis er valgperioden. Kommunens langsiktige plan består av kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel som vist på figuren over. Arealdelen er juridisk bindende mens samfunnsdelen er retningsgivende. Handlingsdelen med økonomiplan, eller økonomi- og handlingsplan som også er en vanlig betegnelse, er en 4-årig plan som skal synliggjøre prioriterte ressurser og konkrete mål og tiltak innenfor gitte rammer. I tillegg har kommunene en rekke del- og temaplaner. Kommuneplanens samfunns- og arealdel er de overordnede strategiene og målsettingene for alle andre kommunale del- og temaplaner.

De langsiktige mål og strategier som kommunen kommer fram til, vil bli nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel. Planstrategien skal gjenspeile planbehovet som er nødvendig for å nå de målene som samfunnsdelen setter. I Værøy kommune er det behov for å utarbeide noen temaplaner de nærmeste årene. De det haster mest med, er tatt inn i tabellen s. 6, og flere av planene som nevnes i tabellen, er under utarbeidelse. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, vil man kunne peke på temaplaner og styringsdokumenter som bør utarbeides i årene etter 2023.

Overordnede føringer

Det er i stor grad opp til kommunen å avgjøre innhold og prosess i både planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel, men de må begge hensynta nasjonale og regionale forventninger.

Nasjonale og regionale forventninger

I henhold til plan- og bygningslovens § 6-1 ble et forventningsdokument for planlegging i kommunene vedtatt i kongelig resolusjon i 2019. De nasjonale forventningene peker på oppgaver og interesser som kommunene bør ha som retningsgivende. Grunnleggende for regional og kommunal planlegging for 2019-2023 er bærekraft. Utgangspunktet er FNs 17 bærekraftsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk utvikling som er bærekraftig. Forventningene er sortert under følgende kapitteloverskrifter:

I tillegg til bærekraftsmålene, beskrives de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging med hovedpunkt og underpunkt:

- **Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet**
 - Næringsutvikling som gir grunnlag for velferd
 - Et samfunn med lave utslipp, som er trygt og tilpasset klimaendringen
 - Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier
 - Ressursbasert næringsutvikling
- **Bærekraftig areal- og transportutvikling**
 - Styrket knutepunktutvikling
 - Mer vekt på regionale løsninger
- **I tillegg legges det vekt på at det skal være godt å bo og leve i kommunene**
 - åpen og inkluderende
 - trygg og helsefremmende
 - kvalitet i fysiske omgivelser

Nordland fylkeskommune har vedtatt fylkesplan og en rekke planer innen natur, klima og miljø, kultur, næringsutvikling, kompetanse, samferdsel og samisk språk, kultur og identitet.

Nordlandsforskning har på oppdrag fra Nordland fylkeskommune utarbeidet «Kunnskap for et bærekraftig Nordland» som er kunnskapsgrunnlaget for Nordland fylkeskommune sin planstrategi. FNs bærekraftsmål har vært utgangspunktet for utredningsarbeidet. Fylkeskommunen sier at *«kunnskap om hvordan Nordlandssamfunnet ligger an er avgjørende for å stake ut en kurs som bidrar til å nå bærekraftsmålene»*.

Oversikt over planbehov i valgperioden

Nedenfor følger oversikt over kommunale planer som foreslås utarbeidet eller revidert i Værøy kommune i planstrategiperioden 2022 – 2024. Oversikten inneholder overordnede planer som er utviklingsrettede og/eller lovpålagte og som skal behandles politisk. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel vil man kunne peke på planverk og styringsdokumenter som bør utarbeides eller revideres etter 2023.

Behov for nye planverk eller revidering av eksisterende planverk med årstall for utarbeidelse:

Planverk /styringsdokumenter	Sist vedtatt	2022	2023	2024
Kommuneplaner:				
Kommuneplanens samfunnsdel (KPS)	2006	X		
Kommuneplanens arealdel (KPA)	2009		X	X
Kommunedelplaner/temaplaner:				
Økonomi- og handlingsplan	2020	x	x	x
Kommunikasjonsplan			X	
Strategisk IKT plan	2017		X	
Kommunedelplan helse og omsorg 2019-2030	2018			X
Oppvekstplan			X	
Boligpolitisk handlingsplan		x		
Rusmiddel politisk handlingsplan	2016	X		
Temaplan reiselivet	2021			
Kulturminneplan	2020			X
Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser	2020			X
Strategisk næringsplan	2017	X		
Kystsoneplan (vurderes tatt sammen med KPA)	Ikke			x
Hovedplan vann og avløp				x
Trafikksikkerhetsplan			X	x
Klima- og energiplan			X	
Dyrevelferdsplan		X		
Eierskapsmelding		X		
BEREDSKAP				
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	2018			X
Plan for kommunal kriseledelse	2020			x
Plan for oppdatering av beredskapsplaner		X		
Smittevernplan	2021			X
Evakueringsplan	2018			X
Krisekommunikasjonsplan	2018			X
INTERNE PLANER				
Orden i eget hus – kommunedirektørens IK		X	X	
Delegeringsreglement	2021			X
Reglement for Værøy kommunestyre	2019		X	
Personalreglement	2019	X	X	
Lønnspolitisk plan	2021		X	
Kompetanseplan	2016		X	
Økonomireglement	2010		X	
Finansreglement	2011		X	

Rutiner for varsling	2018			X
Etiske retningslinjer	2018			X
Reglement for næringsfond	2017	X		
REGULERINGSPLANER				
Bråten	1975			
Helikopter	1996			
Langodden	2009			
Værøy havn	2005			

Etter at kommuneplanens arealdel er vedtatt, kan reguleringsplanene revideres hvis det er behov for det.

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel

Formålet med planprogrammet

Plan- og bygningsloven stiller krav om at det skal utarbeides et planprogram for større kommunale planer. Formålet med planprogrammet er å sikre kvaliteten i gjennomføringen av planarbeidet. Planprogrammet skal beskrive hvordan medvirkningen skal foregå, den skal vise en realistisk tidsplan og vise hvordan kravene til offentlighet skal ivaretas. Planprogrammet kan også foreslå en del tema som vil være aktuelle å fokusere på i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Medvirkning, arbeidsform og prosess

Gjennom utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel, må man sikre at planen gjenspeiler samfunnsbehov som bl.a. fremkommer gjennom innspill fra innbyggere. For å oppnå dette, er aktiv medvirkning nødvendig i planprosessen. Med medvirkning menes i denne sammenheng enkeltpersoners og gruppers mulighet til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser, slik at de selv kan være med i planlegging av egen framtid.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin veileder sier følgende om medvirkning:

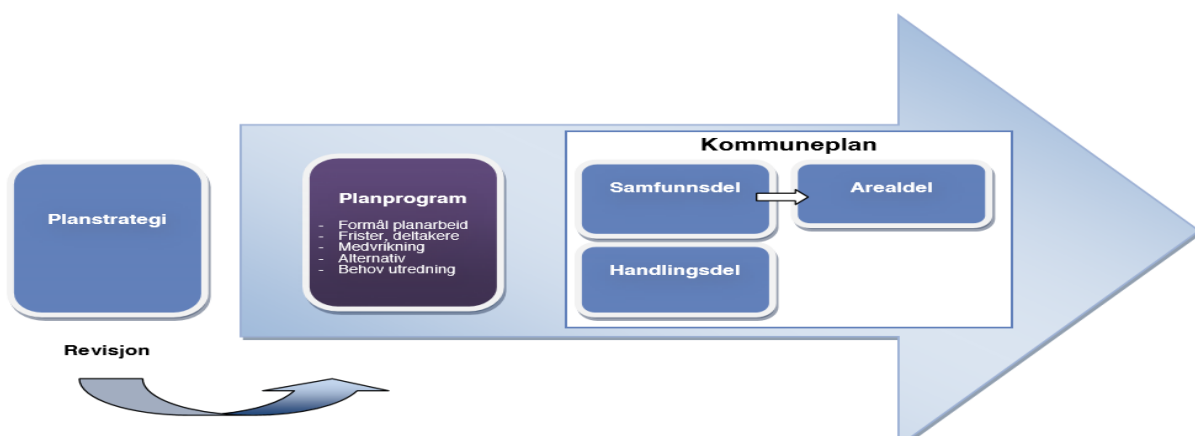
- *Planleggingen skal bidra til å sikre demokrati og medvirkning slik at alle som blir berørt av planen, skal kunne delta og få mulighet til å uttale seg. Åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning er nøkkelbegreper for å få en nyttig samfunnsplan.*
- *Planprosessen skal fremme kreativitet og engasjement og være en arena for demokratisk deltakelse i lokalsamfunnet.*

Man må gjennom hele prosessen sørge for en åpen, bred og tilgjengelig medvirkningsprosess. Arbeidsform skal tilpasses ulike målgrupper. Det vil være fokus på offentlighet og aktiv digital informasjon og kommunikasjon i ulike sosiale medier, og kommunen bør gjennomføre arbeidsmøter, åpne folkemøter og politiske møter.

Hovedmålgrupper for medvirkning i kommuneplanarbeidet er innbyggere, interesseorganisasjoner, næringsliv, politikere, nabokommuner og berørte myndigheter. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. For å sikre at allmennheten forstår de veivalg som tas og konsekvensene av disse, skal det legges vekt på bruk av et enkelt og forståelig språk.

Det blir viktig å bruke god tid på diskusjoner om kommunens utfordringer og satsningsområder i et langsiktig perspektiv. Det vil underveis bli vurdert hvilke tema som bør utredes mer enn andre for å få gode nok kunnskapsgrunnlag.

Sammenhengen mellom planstrategien og kommuneplanprosessen, er illustrert i figuren nedenfor:

Oppstart av planarbeidet varsles samtidig som forslag til planprogram legges ut på høring. Det er i høringsperioden mulig å gi innspill til arbeidsmåte og komme med forslag til utredningstemaer. Ved endt høring blir uttalelser gjennomgått og vurdert, før endelig planprogram legges fram for beslutning i kommunestyret.

Organisering

Det legges opp til at formannskapet blir styringsgruppe for kommuneplanens samfunnsdel. Kommunedirektør blir prosjektansvarlig, og kommunedirektørens ledergruppe blir prosjektgruppe. Det vil bli nedsatt arbeidsgrupper ut fra de ulike temaene som skal utredes og utarbeides. Tillitsvalgte vil være deltagende i arbeidet.

Tidsplan

Følgende milepælplan foreslås for planprosessen fra start og fram til endelig vedtak:

Forslag til planprogram fremlegges til formannskapet	22.November 2021
Offentlig ettersyn av planprogrammet	23/11 2021 – 15/1 2022
Administrasjonen behandler innspill	16/1-2022 – 5/2 2022
Kommunestyret gjør vedtak om planprogrammet	02.februar 2022
Oppstart av selve planprosessen	Februar 2022
Åpne møter, digital kommunikasjon, utredningsarbeid	15/2-15/6 2022
Planforslag legges frem for formannskapet	August 2022
Offentlig ettersyn i minst 6 uker	September- oktober 2022
Behandling av innspill	Oktober – November 2022
Kommuneplanens samfunnsdel vedtas i kommunestyret	Desember 2022

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens samfunnsdel gir retning for kommuneplanens arealdel. Det vil være naturlig å revidere kommuneplanens arealplan for Værøy kommune som en følge av arbeidet med samfunnsdelen. Arealplanen bør ta inn sammenhengen mellom arealene i sjø og på land. Et planforslag til arealdelen kan forventes å foreligge til politisk behandling i 2024.

Lokale utviklingstrekk, muligheter og utfordringer

Samfunnet er i stadig endring. Dette skaper nye muligheter, men gir samtidig nye utfordringer. Værøy kommune må imøtekomme disse endringene ved å utarbeide overordnede mål for samfunnsutviklingen i et langsiktig perspektiv. Strategiske diskusjoner og avklaringer skal løftes opp til en helhetlig mål- og strategidiskusjon gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Når man skal jobbe med samfunnsutvikling i et perspektiv på 12 år fram i tid, må man ta utgangspunkt i nåsituasjonen og historikken på Værøy. Ut fra status, setter vi «langlysene» på og jobber fram et fremtidsbilde for Værøy der man etter hvert setter mål og strategier som viser retningen. For å kunne gjennomføre planen, må konkrete tiltak og virkemidler vurderes og synliggjøres for å ha en plan for hvordan målene kan nås. Tiltak og virkemidler må settes i et økonomisk perspektiv og koples mot kommunens økonomi- og handlingsplan.

Det vil være naturlig å starte med utarbeidelse av en visjon som blir en ledestjerne for Værøysamfunnet framover.

Kommuneplanens samfunnsdel 2007-2019 for Værøy kommune hadde følgende visjon:

«Værøy – et levende kystsamfunn»

Det overordnede mål var:

«Værøy skal være samfunn hvor det er godt å bo og arbeide i»

For å nå visjonen, vedtok Værøy kommune tre innsatsområdene for perioden 2007 - 2019:

- **Infrastruktur**
 - Kommunikasjon
 - IKT
 - Offentlige tjenester
 - Bosetting

- **Næringsutvikling**
 - Fiskeri
 - Turisme
 - Arealplan
 - Miljø
 - Kvinnelige arbeidsplasser
 - Tiltaksfond/næringsfond

- **Det gode liv**
 - Identitet
 - Helse og omsorg
 - Kultur
 - Oppvekst
 - Regionalt samarbeid

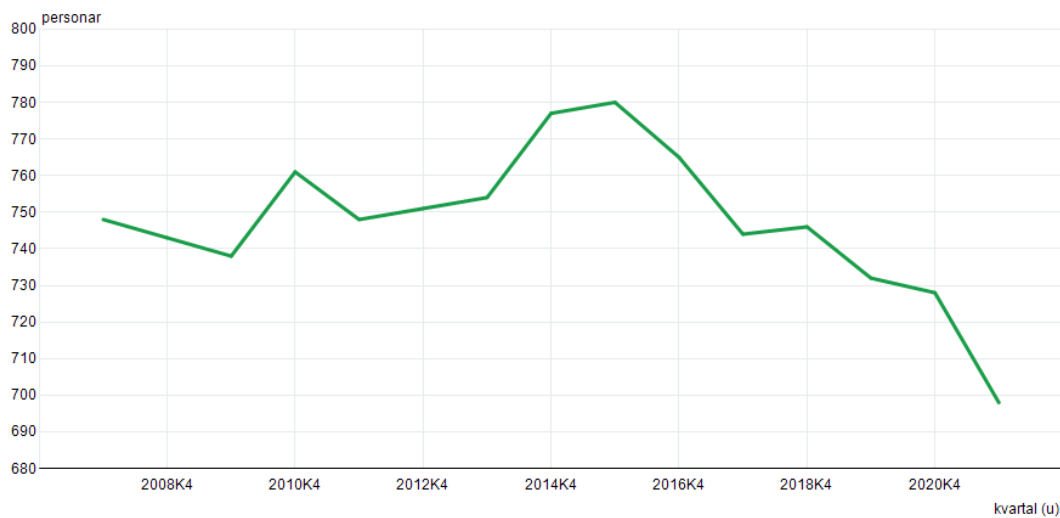
Aktuelle tema i kommuneplanens samfunnsdel 2022-2033

FNs 17 bærekraftsmål er overordnet mål som gjelder for alle temaene som skal utredes. Som utgangspunkt for kommuneplanens samfunnsdel på Værøy, foreslås 9 tema som kan være aktuelle temaområder å arbeide med.

Det må vurderes om kommuneplanens samfunnsdel kan utformes slik at andre tilhørende planer i større grad kan lages som handlingsplaner. Og dermed rulleres oftere.

Befolkningsfakta og vekst

01223: Befolkning og endringer hittil i år, etter kvartal (u). Befolkning 1. januar, Værøy.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I 4. kvartal 2020 hadde Værøy kommune 698 innbyggere, i slutten av 2. kvartal 2021 er folketallet nede i 684. I 2015 var befolkningstallet 780 innbyggere. Hva har skjedd i perioden fra 2015 til nå, som har redusert folketallet med nesten 100 innbyggere?

Her bør man få fram fakta om utviklingen de siste årene og sette noen mål, strategier og tiltak som sørger for stabilitet og/eller vekst i samfunnet på Værøy.

Sikkerhet og beredskap

Det må her vurderes hva som må til for at hele samfunnet på Værøy skal føle seg trygg på at helhetlig sikkerhets- og beredskapsarbeid ivaretas til enhver tid. Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse skal utarbeides i løpet av 2022 ifølge planstrategiens tabell s. 6, og denne vil gi grunnlag for revidering av plan for kommunal kriseledelse.

Samferdsel og øvrig infrastruktur

Samferdsel og øvrig infrastruktur er spesielt viktig for Værøysamfunnet pga. store avstander til fastlandet. Værøy helikopterhavn, ferjesamband, bredbånd, energi, vannforsyning er særdeles sentrale tema som samfunnsdelen bør ha konkrete mål og strategier for. I planarbeidet må muligheten for å sikre kommunens tilgang på byggeråstoff for realisering av planlagt utvikling og utbygging, avklares.

Næringsutvikling og verdiskaping

Værøy er og blir et fiskerisamfunn. Det er derfor viktig at fiskeriene og de maritime ressursene får en stor plass i den videre kommunale planleggingen. Strategisk næringsplan vedtatt av kommunestyret i 2017 er en kommunedelplan som er et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med næringsutvikling og verdiskaping. Arbeidet med «Lofoten – De grønne øyene 2030 – vekststrategi» vil bli interessant å ta med i denne sammenhengen. Klima- og energiplan som skal utarbeides i 2021 og 2022, ifølge tabellen s. 6, vil også gi premisser for næringsarbeidet framover.

Stedsutvikling og botilbud

Utvikling av et attraktivt og levende Værøy der folk vil bo, arbeide og oppholde seg og som tiltrekker seg nye innbyggere og besøkende, er et viktig tema. Det er bl.a. behov for en boligpolitisk plan på Værøy som beskriver behov for tomter og boliger av ulik størrelse. Det stilles bl.a. krav til kommunen om tilgjengelige boliger til sårbare grupper. Boligpolitisk plan er prioritert tidlig i planstrategien, jf. tabellen s. 6.

Natur, friluftsliv, klima

Værøy har en unik natur som gir mange muligheter for friluftsliv og naturopplevelser. Klimatilpasning er en nasjonalt og regionalt prioritert oppgave. Arbeid som gjøres igjennom «Lofoten – De grønne øyene 2023 – vekststrategi» blir aktuelt å ta inn her samt klima- og energiplan for Værøy kommune som skal revideres med oppstart i 2021, jf. tabell s. 6. Problematikken med marin forsøpling er svært aktuell for Værøy og må tillegges vekt i planarbeidet.

Kultur og fritid for barn, unge, voksne og eldre innbyggere

Folkehelseperspektivet er en viktig forutsetning for videre planlegging og må inn i overordnet planverk. Kultur-, idretts- og andre fritidsaktiviteter er nødvendig for trivsel i et samfunn. Det bør sees på behov ulike deler av Værøysamfunnet har, hva som tilbys i dag og muligheter for ytterligere tilrettelegging. Per i dag er skole og kultursal under rehabilitering, og flerbrukshall er planlagt bygd i 2022. Dette blir viktige rammer sammen med andre etablerte fasiliteter.

Tjenester i kommunal organisasjon

Kommunens rolle som tjenesteleverandør og samarbeidspartner er vesentlig for samfunnsutviklingen. De fleste temaplanene som helse- og omsorgsplan, overordnet oppvekstplan, kulturplan m.fl. som skal utarbeides de nærmeste årene ifølge tabellen s. 6, må sees i sammenheng med overordnet mål og strategier i samfunnsdelen. Den fireårige økonomi- og handlingsplanen som skal revideres årlig, jf. tabellen s. 6, vil gi økonomiske rammer for hvilke mål og tiltak som kan prioriteres. Med bakgrunn i det kunnskapsgrunnlaget som utarbeides i «Øykommuneprosjektet» produserer, vil det være naturlig å ha fokus på egen produksjon, tjenestekjøp og interkommunalt samarbeid.

Regional tilhørighet og interkommunalt samarbeid

Regional tilhørighet og interkommunalt samarbeid er sentrale tema når det gjelder vurdering av hvordan Værøy kommune kan rigge seg for å bli en best mulig tjenesteleverandør for framtida. Øykommuneprosjektet med Træna, Værøy og Værøy vil fremskaffe kunnskapsgrunnlag på dette området. Øykommuneprosjektet er kort beskrevet i neste kapittel.

Øykommuneprosjektet

Kommunestyret på Værøy vedtok i oktober 2020 deltakelse i «Øykommuneprosjektet» sammen med Røst og Træna kommuner. Øykommuneprosjektet var et initiativ fra Statsforvalteren, og prosjektet finansieres av Stasforvalteren. Øykommuneprosjektet skal bl.a. utarbeide kunnskapsgrunnlag som viser hvordan små øykommuner med store avstandsulemper kan utvikle rollen som generalistkommune for framtida. Kunnskapsgrunnlaget som skal utarbeides, blir et viktig grunnlag for arbeidet med utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel for Værøy. Øykommuneprosjektet har skissert følgende målsettinger:

- Å utvikle nye løsninger for å sikre likeverdige tjenestetilbud i små generalistkommuner.
- Å utarbeide grunnlagsmateriale som kan brukes til innspill i pågående prosess med revidering av inntektssystemet, og å se på modeller for hvordan kommunene kan sikres de ressursene som trenges for å kunne tilby likeverdige tjenester.
- Å kartlegge nåsituasjonen i alle deler av den kommunale tjenesteproduksjonen slik at alle har et omforent faktagrunnlag i det videre utviklingsarbeidet for å sikre gode tjenestetilbud og et levende lokaldemokrati på Værøy, Røst og Træna. Vi skal bidra til å en faktabasert realitetsorientering uten å svartmale. Det er derfor helt vesentlig å få fram kommunenes sterke sider og mulighet til forbedringer i forbindelse med kartleggingsarbeidet. Det forutsettes at både beskrivelser og innspill til løsninger skjer i en dialog mellom kommunene og fagavdelingene hos fylkesmannen og KS.
- Å utvikle avstandsuavhengige løsninger som legger til rette for leveranser av tjenester – ikke bare *til* øykommunene, men også *fra* øykommunene
- Å gi innspill til prosesser som har som mål sikre en positiv samfunnsutvikling i små øysamfunn, slik at disse også i fremtiden kan overleve og videreutvikles som familiesamfunn med trygge, helhetlige tjenestetilbud.
- Å gi innspill til hvordan kommunene kan identifisere positive muligheter – og innspill til hvordan mulighetene kan virkeliggjøres og tas i praktisk bruk.
- Å gi innspill til hvordan kommunene Værøy, Røst og Træna også i årene framover på en best mulig måte kan tilfredsstille kommunelovens formål om et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse, yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne, utøve offentlig myndighet på en forsvarlig måte – og ikke minst slik at kommunene er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.
- Å gi innspill til hvordan administrasjonen i disse kommunene skal ha nødvendig kapasitet og kompetanse til å tilfredsstille kommunelovens krav om forsvarlig utredning før vedtak blir gjort – et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak, at vedtak blir iverksatt uten ugrunnet opphold og at både det overordnede arbeidsgiveransvaret og det løpende personalansvaret for den enkelte blir ivaretatt.

Kunnskapsgrunnlaget skal være ferdigstilt i løpet av høsten 2021.